

از دواج سفید در ایران!

علل، آثار و راهکارهای برون رفت

www.ketab.ir

جلال عراقی

* عنوان و نام پدیدآور: ازدواج سفید در ایران! علل، آثار و راهکارهای برون رفت / جلال عراقی.

- * مشخصات نشر: قم: انتشارات عروة الوثقی، ۱۴۰۳
- * مشخصات ظاهری: ۲۱۰ ص.
- * شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۸۰۳۹-۱۱-۴
- * وضعیت فهرست نویسی: فیفا.
- * موضوع: زوج‌های آزاد -- ایران.
- * Unmarried couples -- Iran
- * زوج‌های آزاد (فقه)
- * Unmarried couples (Islamic law)
- * خانواده‌ها -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام.
- * Families -- Religious aspects -- Islam
- * راه و رسم زندگی (اسلام).
- * Conduct of life -- *Religious aspects -- Islam
- * رده بندی کنگره: HQ۸۰۳/۵
- * رده بندی دیویی: ۳۰۶/۷۳۵
- * شماره کتابشناسی ملی: ۹۶۸۷۴۱۰
- * اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیفا.
- * کد پیگیری: ۹۶۸۳۰۷۱

انتشارات عروة الوثقی

* آدرس: قم، خیابان شهید منتظری، انتهای کوچه ۳۰، پلاک ۱۰

* پژوهشکده بین المللی عروة الوثقی تلفن: ۰۲۵-۳۷۸۳۳۵۸۵

* ازدواج سفید در ایران! نشانه‌شناسی، سبب شامی و درمان

* نویسنده: جلال عراقی

* ناشر: عروة الوثقی

* ویراستار: مهدی محدثی

* طراح: زینب محمودی

* نوبت چاپ: اول، تابستان ۱۴۰۳

* چاپ: اول، دیجیتالی

* شمارگان: ۱۰۰

* قیمت: ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال

* شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۸۰۳۹-۱۱-۴

* مرکز پخش: قم، خیابان شهید منتظری، انتهای کوچه ۳۰،

پلاک ۱۰، پژوهشکده بین المللی عروة الوثقی

کلیه حقوق این اثر متعلق به ناشر است.

فهرست

- سخنی با خواننده..... ۹
- مقدمه..... ۱۱
- بخش اول:**
مفاهیم و کلیات
- فصل اول: مفهوم شناسی..... ۱۶
- ازدواج..... ۱۶
- ازدواج سفید..... ۱۶
- نکاح معاطاتی..... ۱۷
- هم‌باشی و هم‌خانگی..... ۱۷
- سبک زندگی اسلامی..... ۱۸
- فصل دوم: مبانی نظری ازدواج سفید در ایران..... ۲۰
- جایگاه خانواده در اسلام..... ۲۲
- سیر تحول نظام خانواده در ایران..... ۳۶
- در دوره بعد از اسلام..... ۴۱
- ازدواج سفید؛ یک سونامی علیه خانواده در ایران..... ۵۰
- وضعیت رشد ازدواج سفید در ایران..... ۵۲
- مراحل ازدواج سفید در ایران..... ۵۷
- مرحله اول: دوستی..... ۵۸

- فصل دوم: راهکارهای فرهنگی و اجتماعی..... ۱۸۳
- تغییر نگاه به فرهنگ خانواده..... ۱۸۳
- تسهیل در امر ازدواج دائم..... ۱۸۶
- عدم سهولت تهیه خانه مجردی..... ۱۹۴
- آموزش استفاده صحیح از رسانه‌ها و فضاهای مجازی..... ۱۹۵
- جمع‌بندی مباحث بخش..... ۲۰۰
- خاتمه..... ۲۰۱
- کتابنامه..... ۲۰۴
- منابع فارسی..... ۲۰۴
- منابع عربی..... ۲۰۸
- منابع اینترنتی..... ۲۰۹

مقدمه

عبارت «ازدواج سفید»، ترکیبی از کلمه ازدواج و سفید است که تجزیه آن زیباست و برای کسی که ترکیب آن را نداند، جذاب است و یک ازدواج ساده، صمیمی و زیبا را در ذهن تداعی می‌کند و مخاطب ناآگاه، با خواندن عناوین پیرامون آن دچار تناقض می‌شود. ریشه عبارت‌سازی ازدواج سفید، نوعی حرمت‌زدایی از جامعه و عادی کردن نوعی رابطه نامناسب با فرهنگ دینی ایران است که برای دوبرساختن افراد جامعه از کسب زندگی اسلامی - ایرانی، تلاش می‌کند و مشروعیت اجتماعی و حقوقی ندارد.

تا چند دهه قبل، در کشور آمریکا چارچوب‌های سختی برای ازدواج‌های قانونی و بر اساس آموزه‌های مسیحیت وجود داشت. اما پس از موج تحولات فرهنگی به وجود آمده در سال ۱۹۶۰م. و ادامه آن در دهه‌های بعد، در عرض سال‌های نه چندان طولانی، الگوی ازدواج سفید در این کشور تغییر کرد و به تعبیر برخی از متخصصان، از حالت ازدواج سنتی به هم‌زیستی به اصطلاح «هم‌باشی» تغییر شکل داد. در این حالت، زوج جوان بدون این که پیوند قانونی و رسمی را در جایی به ثبت برسانند، زندگی خود را شروع می‌کردند. این موج پس از چند

سال به کشورهای دیگر هم سرایت کرد و رفته‌رفته در جهان به‌عنوان تغییر جدی مورد بررسی قرار گرفت. اگر چه آموزه‌های حیات‌بخش اسلام تا حدود زیادی مانع از ورود این سبک زندگی به کشورهای اسلامی از جمله ایران شده، اما اخیراً مشاهده می‌کنیم که ترکش‌های این خرده‌فرهنگ، تحت عنوان «ازدواج سفید» به کشور ما هم رسیده و در همین مدت کوتاه باعث بروز مشکلات زیادی شده است. بنابراین لازم است در خصوص این خرده‌فرهنگ مطالعاتی انجام شود.

موضوع ازدواج، از زوایای مختلف قابل بررسی و ارزیابی است؛ از مسائل مستحدثه و جدید در مورد ازدواج، ازدواج بدون قیدوبند و بدون هرگونه مسئولیت و تعهد نسبت به یکدیگر، تعهد به فرزندان و صرفاً امری مشارکتی برای تأمین نیاز جنسی، مالی و شاید به‌ندرت اندکی احساسات و به‌دست‌آوردن آرامش گم‌شده است که از آن به «ازدواج سفید»، «هم‌خانگی» یا «هم‌باشی» یاد می‌شود.

اتفاقی که نه از نظر سنت و نه از نظر شرع، برای خانواده‌های اصیل ایرانی پذیرفتنی نیست. بررسی این پدیده نوظهور و ناخوشایند در ایران، علل و ریشه‌های شکل‌گیری آن به‌جای مسیر مستقیم ازدواج سنتی، عرفی و شرعی، پیامدهای زیان‌بار آن، نسبتش با نکاح معاطاتی و ارائه راهکارهایی برای توقف یا کاهش آن موضوع بحث این کتاب است.

برای گردآوری اطلاعات این پژوهش از روش‌های بررسی اسناد و مدارک (روش کتابخانه‌ای)، مصاحبه‌های اکتشافی، توصیفی و تحلیلی استفاده شده و نوع تحقیق «کاربردی» است. از دستاوردهای این پژوهش می‌توان به مقابله با تهاجم فرهنگی و ترویج سبک زندگی غربی در کشور ایران، تبیین مخاطرات گسترده حقوقی، روانی و اجتماعی این

پدیده اشاره کرد.

هر چند در لابه‌لای کتاب‌ها و مقاله‌هایی مثل «خانواده ایرانی و تغییرات، چالش‌ها و آینده خانواده ایرانی»؛ تألیف تقی آزاد ارمکی، «خانواده در قرن بیست و یکم از نگاه جامعه‌شناسان ایرانی و غربی»؛ از محمدمهدی لیبی، «تحولات خانواده پویا در حوزه‌های فرهنگی گوناگون»؛ از جشمید بهنام، «جنگ علیه خانواده»؛ از ویلیام گاردیز (برگردان معصومه محموری) و «گونه‌شناسی اشکال خانواده در ایران»؛ از نعمت‌الله فاضلی به ازدواج سفید اشاره شده و احیاناً گفت‌وگوها یا مقاله‌هایی هم در این زمینه ارائه شده است (مثل قرایی، امان‌الله، «رواج هشدارآمیز ازدواج سیاه»، سایت خبری انتخاب، کدخبر: ۱۶۰۵۴۸، ۱۳۹۳. ازدواج سفید در خانه‌های مجردی، هومن پهلوانی تبیان و ...؛ اما تحقیقی جامع در قالب کتاب یا پایان‌نامه در این زمینه انجام نشده بود. لذا منبع معتناهی را نمی‌توان یافت که در صدد پاسخ به نتایج آسیب‌شناسانه ازدواج سفید در ایران باشد.

این کتاب در چند بخش با عنوان «معضل ازدواج سفید در ایران و درمان آن» و با هدف تبیین چیستی، چرایی و درمان ازدواج سفید در ایران به این موضوع پرداخته است. محور اصلی این اثر، پدیده ازدواج سفید به عنوان مقوله‌ای اثرگذار در مناسبات سبک زندگی است. محتوای علمی این پژوهش در چهار بخش و یک خاتمه به شرح ذیل تنظیم شده است:

در بخش اول مواردی هم‌چون مفهوم‌شناسی و مبانی نظری ازدواج سفید در ایران مورد بررسی قرار گرفته است.

در بخش دوم به آسیب‌شناسی و بیان پیامدهای اجتماعی و فرهنگی

ازدواج سفید در ایران پرداخته شده است.

در بخش سوم علل و زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی بروز چنین پدیده‌ای مورد بررسی قرار گرفته است.

در بخش چهارم نیز به ارائه راهکارهای فرهنگی، اجتماعی و دینی درمان پدیده ازدواج سفید پرداخته‌ایم.

در خاتمه هم جمع‌بندی و حاصل علمی این پژوهش بیان شده است.

جلال عراقی